

ser, *fasserar*, V. *fas* *Fassera*, *fasseró*, V. *faç* *Fasset* o *farsset*, V. *farcir* i *façecia* *Fasset* (càvec), V. *fesset* (FES) *Fasseter* (*farsereter*), V. *farcir*

Fassi 'anus' (tort.) no havent-n'hi altre garantidor que Joan Amades (BDC XIX, 142) a penes gosem dir res: un collector tan inacurat pot haver-ho escrit malament per *fassi* o *fusi* (i ni tan sols es pot descartar del tot que ho escriví en lloc de *fèst*, que podria ser un derivat de *fesa* 'esclètxa'); suposant que fos exacte i antic *fassi* —com que els noms àrabs d'això (*çúa* i *çurm*, *PAlc*, 397b5) són molt diferents— es podria imaginar que el ll. *fissio* 'partidura, esqueixadura' esdevingués *fessi* en mossàrab, que passant a *fäsi* en boca dels moros arabòfons podia ser sentit com *fassi* pels catalans repobladors. En el *DAG*, hi ha un *faciari* eivissenc (no recollit enllloc en l'*AlcM*) amb una definició «arreglar el porc abans de matar-lo» no gaire clara i potser interpretable com un altre derivat de *fissio*, car *PzCabr.* registra com «*afassiar*: matar, deixar mal parado», però com que *AlcM* porta «*afeciar*: fer matança del porc» sembla que deu ser simplement alteració popular d'*oficiari* derivat d'*ofici*.

Fassina, *fassinair*, V. *oficina* (FER) *Fassir*, V. *farcir* *Fassos*, V. *fas*

FAST, 'luxe magnífic', pres del ll. *fastus*, -*ūs* 'orgull, supèrbia'. □ 1.ª doc.: *fasto*, *fausto*, 1647, *DTol.*: «*fasto* o *fausto*: fastus, pompa: camina o porta gran fasto».

Per a la confusió que es féu en el llatí medieval (ja des d'antic) entre els mots llatins *fastus* subst. i *faustus*, -*a*, -*um*, 'favorable, auspiciós' (de *favere* 'afavorir'), veg. *DCEC* (FAUSTO); confusió més afermada i descabdellada en castellà, però no estranya al català ni als altres germans romànics. També es troba en català, i ací com pertot afectà majorment l'adjectiu derivat, que en lloc de *fastuos* es digué, no pas rarament, *faustuós*; Lacav. i *JRoig* posen aquest: «no *faustuós* / mas poderós, / senyor regnant» (*Spill*, 13087). *Fastuositat*.

Quant a *Fastos* és un mer llatinisme històric en el sentit de 'llista dels dies en què era lícit de tractar negocis', a Roma (provinent de *fastus*, -*a*, -*um*, 'permès, lícit'), d'on passà a designar uns annals o calendari (on s'anotaven els dies fastos), i en aquest sentit ha tingut certa aplicació a l'ús verament català (no arqueològic romà). Aquest *fastus*, però, té etimologia llatina enterament independent de *fastus* 'luxe' 'orgull', i és derivat de *fas* (veg. supra *per fas* o *per nefas*). D'aquest *fast* és derivat *nefastus* que es deia dels dies atziacs o dolents per fer tota cosa, d'on 'malaurat, de mal averany, funest' [*Belv.* 1803]. De *fas* es derivà també en llatí *nefarius*, que s'ha usat ocasionalment com a *nefari* [*Eiximenis*] en català.

FASTIC, antigament *fastig* (pronunciat *fastitj*) el qual prové del ll. *fastidium* 'fàstic, repugnància', 'gustos massa delicats'; la substitució de *fastig* per *fàstic*, que trobem també en dialectes occitans i que recorda

la forma *fasti* o *fàstio* d'alguns parlars occitans i castellans, no està ben explicada; en principi no és improbable de posar-ho en relació amb el fr. *fâcher*, que alguns han relacionat amb el basc dial. *pastikatu* i amb formes occitanes com (*en*)*fastigar*, però és una explicació de valor majorment incert atès que el mot francès és de data moderna i de procedència dialectal, i encara més les formes occitanes i basques; entre altres explicacions que s'han insinuat hi ha la influència de *estomagós/estómac/estomagar* (que sovint valen per 'irritació' i 'fàstic') i la del mall. *estugós* 'fastigós' de *AESTUOSUS* (influències que en efecte pogueren contribuir), però potser fóra més raonable de suggerir que s'hagués passat de *FASTIDIOSUS* i *FASTIDIARE* a *fastiós*, *fastiar*, canviats per mòbil fonètic en *fastigós*, *fastigar*, i que d'aquests es vagi extraure *fàstic*, tal com *càstic* (abans *castic*) s'extragué de *castigar*. □ 1.ª doc.: *fastig*, S. XIII, *Llull*; *fastic*, S. XIII, *Cerverí*; *fasti*, probablement accentuat a la *a*, princ. S. xv, i potser ja fi del XIII; *fàstic* no sembla estar ben assegurat fins al segle XVII.

Fastig és la forma dominant de molt a l'Edat Mitjana: «a preycació se cové art natural, e devoció, e consideració, e breu sermó: per tal que les gents sens *fastig* romanguen ab devoció», *Llull* (*Blanq.*, *NCl.* II, 241.21; un altre de *Llull*, *Contempl.*, en *AlcM*). I en obres de tota l'Edat Mitjana: «Yosep d'Ebenimatia --- fo primerament enviat en esta terra per so que él posàs --- sancta Esglèya e la Crastiandant --- e cant él fo vangut, sofari molta de pació e de *fastig* e làgramas», *Reixac* (*Questa*, 61.38); «com los fiylls de Isrel demanassen abundància de carns --- prenent en *fastig* la manna, Déus los tramés innumerable multitud de g<u>atles», *Ant. Canals* (*Scipiò*, *NCl.*, 37); «A! les dones! Quant stan simplament, e porten honor e reverència a son marit en totes coses que no sien pecat e confessen sovint, viven simplament e neta e bella; que son marit no la prengua en *fastig*, anant per pla vol anar per barranchs --- e affaytar-s'an ---», *StVicentí* (*Quar.*, 140.175); «durava lo parlament, que de aquest Sangler se feya, tant, que ja als hòmens sentits venia en *fastig*» (*NCl.*, *Curiàl* II, 186); «la reposada Viuda li féu principi --- Senyora --- Tirant les coses que me ha dites de la Excellència vostra que tinch *fastig* de recitar-vos-les, mostrant --- lo poch que-us vol», «posà-li les mans dejús les faldes --- la Viuda girava la cara envers Tirant e torcia-s les mans, scupia en terra, mostrant tenir gran *fastig* e dolor del que la Princesa feya».¹

Alguns erudits sense preparació en lingüística² cregueren algun temps que això era una mera grafia equivalent al català modern *fàstic*, sense posar atenció al fet que *fastig* era el resultat de *FASTIDIUM*, tal com *mig MEDIUM*, *raig RADIUM*, *enuig INODIUM*, *bolitx* (-*ig*) *BOLIDIUM*, *frig FRIGET*, etc.

També la filologia mateixa els en podia advertir, car la pronúncia -*ig* està assegurada per les rimes: «cell qui de vici ha *desig* / perverteix *desig* en *fastig*», *Llull* (*Cent Noms de Déu* LXXXVIII, v. 26, ed. Rosselló, p. 290); «De vostra salut he *desig*, / Mossèn Bernat, e